

S míg ők a hazáért véreket ontották,
A családok itthon buzgón imádkozták,
Sirva imádkozták: „Boldogasszony, anyánk!
Nagy inségben lévén, így szólít meg hazánk:
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne feledkezzél el szegény magyarokról!”

Midőn a bosszús ég legnagyobb csapása,
A pártviszály rontott a szegény hazára.
A jobbérzésűek, kikben sirt a lélek,
Látván, mint üldözik egymást a testvérek,
Fájdalmasan zengték: „Boldogasszony, anyánk
Nagy inségben lévén, így szólít meg hazánk:
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne feledkezzél el szegény magyarokról!”

Midőn a jó erkölcs s régi szent szokások
Romlásnak indulván, eljött a nagy átok,
Az elkorcsosodás és hűtlenség átka,
Mely a sirt még minden nemzetnek megásta;
Kikben önzéstől ment hazaszeretetnek
Szent tüze még lángolt, a nemesebb lelkek
Szivrendítve zengék: „Boldogasszony, anyánk
Nagy inségben lévén, így szólít meg hazánk:
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne feledkezzél el szegény magyarokról!”

Nem tudok gondolni szép hazám sorsára.
Hogy meg ne induljon könnyeimnek árja.
S ekkor, mint az elmúlt idők szellemének
Bús hangja, megzendül szivemben az ének:
Keseregve zengem: „Boldogasszony anyánk-
Nagy inségben lévén, így szólít meg hazánk:
Magyarországról, romlott hazánkról.
Ne feledkezzél el szegény magyarokról!”

(Tárkányi Béla).

A zeleméri fegyverkovács

Debrecenből kanyargott egy széles út föl Szabolcs megye felé. Ezen út mellett, közel a zeleméri templomhoz, volt egy koresma, s a koresmához tartozott a kovácsműhely. A koresma is, a kovácsműhely is Fekete Péter uram tulajdona volt. Fekete Péter uram pedig kiváltságos szabadhajdu volt, aki kettős mesterségéből gondtalanul megélt.

Elvégzett ő rendesen mindent, amihez egy kovács-mester-embernek értenie kellett. Ellenben, mint mondani szokták, volt egy specialitása, mely neki bizonyos hírnevet szerzett, a fegyverkovácsolás. Debrecenben már akkor nevezetes mesteremberek voltak, kik messze földön tartott vásárokon föltűnést keltettek készítményeikkel. De Fekete Péter uram ezek mellett is megállta a helyét. Elannyira, hogy mikor egyszer a debreceni tanács valami félelmes basának örömet akart szerezni, mely célból egy pár kölyökpuskát, helyesebben pisztolyt készíttetett neki, kijöttek Fekete Péter uramhoz Zelemérre tanácsot kérni. Fekete Péter uram tanácsai azután annyira hatottak rájuk, hogy az egész munkát rábízták. És a zeleméri fegyverkovács remek ezüstveretű egy pár pisztolyt készített, mely nemcsak cifraság volt, hanem veszedelmes fegyver is. Golyója harminc lépésről a deszkát keresztül verte. Akkor történt, hogy a debreceni tanács meghívta Fekete Pétert, hogy telepedjék a városba. A mester szépen megköszönte a meghívást, melyet nagybavett, mert látta belőle, hogy megbecsülték, de nem fogadta el.

És mégis csak megtörtént, hogy egyszer vége szakadt ennek a vidám életnek. Nem cifrázom, úgy mondom el, ahogy hallottam.

Nagycsörtetve török katonák érkeztek Zelemérre és tábort ütöttek Fekete Péter földjén, közel a kuthoz, a hársfák alatt. Egy kövér bég vezette őket, aki felütötte hófehér sátorát, szőnyeget terített eléje, leült, falatozott, s miután száját, kezét gondosan megmosta, szerezsen csatlósát elküldte Fekete Péterhez az üzenettel, hogy jelenjék meg uri színe előtt.

Fekete Péter akkor már tudta ott ténfergő török vitézekről, hogy a bég Váradról jön, foglyokat visz, s a fegyvereit óhajtja itt reparáltatni, mert híret vette Fekete Péter ügyességének.

Fekete Péter a maga módja szerint büszke ember volt, de nem bolond. Már pedig csak bolond ember köt ki a hatalmasabbakkal. Azért hát a goromba üzenet ellenére csak úgy kormosan, bőrkötényesen, meztelen karral megjelent a vezér előtt.

— Kutya, nem tudsz megmosakodni, mikor nagy ur elé kerülsz?

— Nem piszok ez, nagyhatalmu bég, a munka fogott engem be feketére, az pedig nem szégyen. Csak este szoktam megmosakodni, mikor a dolgot elvégeztem.

— Ne ugass, hanem mondd meg, hogy te vagy-e az a híres fegyverkovács?

A mester vállat vont.

— Fegyverkovácsnak fegyverkovács vagyok, ha hi-

remet hallottad, híres is vagyok. Ha munkád van számomra, mondd el, de ne tartóztass, mert a fecsegésből nem élek meg.

— Majd kapsz mindjárt ötven botot a talpadra, hihetetlen gyaur kutya!

— Azt nem fogod megcselekedni, nagyhatalmu bég, mert a vitéz katona nem szokta a gyöngébbet bántalmazni.

A bégnek tetszett a felelet, nem is kiabált többet, hanem előadta a rozsdás pisztolyait, hogy javítson rajtuk. Fekete uram összeszedte a holmit és eltávozott velük.

E közben kiderült, hogy a táborban magyar foglyok vannak. Kiderült pedig abból, hogy az őrséggel összeverekedtek és két spahit agyonütöttek. A keletkezett kaszabolásban öt magyart összevagdaltak. Nagy sikoltozás, kiabálás, veszekedés keletkezett, a foglyok közül egy a kovácműhely felé menekült, s a törökök ott, Fekete Péter előtt, ütötték le szegényt. Szép fiatalember volt, ruhája tépett, arca csupa vér. Lehanyatlott és jajszó nélkül meghalt. Fekete Péter odalépett hozzá, s azt mondta a martalóc törököknek, akik kergették:

— Hagyjátok, hiszen már meghalt.

Azzal bevitte az udvarára, hogy majd eltemeti.

A bégnek azonban nem tetszett a zendülés, belátta, hogy így bajosan juthat el foglyaival Budára. Összeült a tisztjeivel tanácskozni, aminek az lett a vége, hogy újra maga elé hívatta Fekete Pétert.

— Készen vagy a fegyvereimmel?

— Reggelre meglesz minden.

— Egyéb munkád is lesz, de azzal is készen légy reggelre.

— Micsoda?

— Száz rabot viszek Budára, bilincsel versz rájuk. Fekete Péterben nagyot hördült a lélek.

— Nem értek én ahhoz, uram. Csak fegyvereket szoktam kovácsolni, nem rabláncot. Vitéz ember öröme szoktam én dolgozni, nem rabok szomorúságára.

A bég végignézett rajta.

— Ugy-e, van feleséged meg gyermeked?

— Van, uram.

— Szereted is őket, ugy-e?

Fekete Péter lehorgasztotta a fejét.

— Meg a szabadságodat is szereted, ugy-e? Meg jobban szeretnél, ugy-e, itt a tanyádon maradni, mint a basák hajóját húzni Belgrádtól Budáig?

Fekete Péter melle zihált, de hang nem tört ki belőle.

— Látom, kutya, hogy magadban igazat adsz nekem. Ami láncom van, mind megkapod; a rabokat kettesével

kovácsold egymáshoz, de reggelre készen légy, mert tovább kell mennem. Takarodjál!

Mire besötétedett, kezdődött a keserves munka. A martalócok kettesével hajtották a rabokat Fekete Péter műhelye elé. A lobogó vörös fény messze kisütött a pusztaságba, és a vörös fénybe egymásután vonultak a szenvedő rab magyarok, akik vitéz küzdelemben foglyul estek, s akikre talán a messze Ázsiában örök rabság vár.

Az első rab egy öreg ember volt, aki szeme közé nézett Fekete Péternek és így szólt:

— Száradjon el a keze annak a magyarnak, aki a magyarra rabláncot ver.

Fekete Péter összerezsent, elhajította a kalapácsot, inge ujját végighuzta verejtékes homlokán és így felelt:

— Száradjon el a kezem, ha még egyszer kovácsszer-számhoz nyulok.

Megutálta a mesterségét, megbecsztelenítettnek érezte magát, és szétrugta a műhelyét. Leforrázta a tüzét, bemeszelte kormos falait.

Mikor másnap reggel lovas vitézek állottak meg háza előtt és tudakozódtak a fegyverkovács után, azt felelte nekik:

— Meghalt.

Se pénzért, se jó szóért többé nem kovácsolt.

(Rákosi Viktor.)

Rákóczi a határon

Tarisznyával a vállukon, vándorbottal a kezükben fakó kis magyarok kilincseltek végig Brzezan városán. A Nagy urat keresték.

Aki bejutott közülök a várkastélyba, az letérdelt előtte és feléje fordította barázdás, széltől és naptól kicserzett arcát, hű kutyaszemét, melyből az egész magyar nép szomorúsága tekintett fel Rákóczira.

— Gyere haza, fejedelem, vár a nép!

— Mit akartok tőlem?! — idegeskedett a bujdosó.

— Te vagy a mi vezérünk!

— Ha vezérek vagyok, akkor várjátok meg csendben, míg parancsot küldök!

— Nem lehet tovább várnunk. Hordtuk az igát, hordtuk, amig lehetett, de már nem lehet. Az emberek azt mondják, ütött a magyarság órája. Nem szántanak, nem vetnek, a határon gyülekeznek, várják Rákóczit.

Hiába magyarázta nekik, hogy pusztá kézzel nem lehet nekimenni szuronynak, ágyunak. Meg kell várni, míg fegyvert